

W Toruniu odbyły się obchody 103. rocznicy powrotu naszego miasta do wolnej Polski. Z radością wspominaliśmy niezapomnianą styczniową niedzielę, kiedy po całej epoce zaborów do Torunia wkroczyli wyczekiwani polscy żołnierze.

Obchody rozpoczęły się w godzinach porannych 18 stycznia 2023 r. złożeniem kwiatów przy grobie burmistrza Ottona Steinborna na cmentarzu św. Jerzego oraz pod obeliskiem wojewody Stefana Łaszewskiego w pobliżu Collegium Maius Uniwersytetu Mikołaja Kopernika. W południe kwiaty złożono pod pomnikiem gen. Józefa Hallera na pl. św. Katarzyny.

Oficjalne uroczystości patriotyczne odbyły się na Rynku Staromiejskim. Prezydent Torunia **Michał Zaleski** oraz **gen. bryg. Roman Łytkowski** – Dowódca 12 Brygady Zmechanizowanej im. gen. broni Józefa Hallera wygłosili okolicznościowe przemówienia. – *Wspominamy dziś 103. rocznicę powrotu Torunia do wolnej Polski, odwiedzamy miejsca, gdzie upamiętniamy tych, którzy w tamtym okresie stanowili o początkach istnienia w wolnej Polsce naszego miasta. Współcześnie patrzymy na to z wielką nadzieją. Wówczas ponad 120 lat Polki i Polacy czekali na wolność, ale ta*

wolność przyszła. Żyjemy w niepodległym, wolnym kraju. Wszędzie tam, gdzie dzisiaj w świecie trwa zniewolenie i wojna, jest wielka nadzieja, że to się zakończy pokojem, zwycięstwem, wolnością i niepodległością narodu – powiedział prezydent Michał Zaleski.

Obchodom towarzyszył pokaz sprzętu wojskowego 12. Brygady Zmechanizowanej im. gen. broni Józefa Hallera. Ponadto wręczono nagrody uczennicom i uczniom toruńskich szkół w ramach konkursu plastycznego „Toruń Błękitnego Generała”.

W Dworze Artusa w ramach obchodów 103. rocznicy powrotu Torunia do wolnej Polski odbył się koncert galowy „Z Muzyką w Nowy Rok”. Wystąpiła Orkiestra Wojskowa pod batutą por. Joanny Krauze oraz soliści: Aga Twardowska, Mateusz Wiśniewski i Dominik Sierzputowski. W programie była muzyka filmowa, musicalowa i popularna.

Odzyskanie niepodległości 11 listopada 1918 r. spowodowało powrót na mapę Europy odrodzonej Rzeczypospolitej, jednak nie oznaczało przywrócenia suwerenności we wszystkich polskich miastach i regionach. Dopiero decyzją traktatu wersalskiego z 28 czerwca 1919 r. prawie całe Pomorze i Kujawy Zachodnie zostały przyznane Polsce. Faktyczne włączenie regionu w skład Rzeczypospolitej miało nastąpić po ratyfikacji traktatu, którego parlament niemiecki dokonał 10 stycznia 1920 r.

Realizacja postanowień traktatu wersalskiego sprawiła, że Toruń znowu stał się wolny. Wkroczenie wojsk polskich oraz przejęcie władzy nad Toruniem z rąk niemieckich 18 stycznia 1920 r. były wydarzeniami oczekiwanymi przez tysiące Polaków. Przybycie żołnierzy Pomorskiej Dywizji Strzelców dowodzonych przez płk. Stanisława Skrzyńskiego oraz - trzy dni później - przyjazd dowódcy Frontu Pomorskiego gen. Józefa Hallera dawały Polakom szczególny powód do radości i nadziei na lepsze życie.

Zdj. Wojtek Szabelski

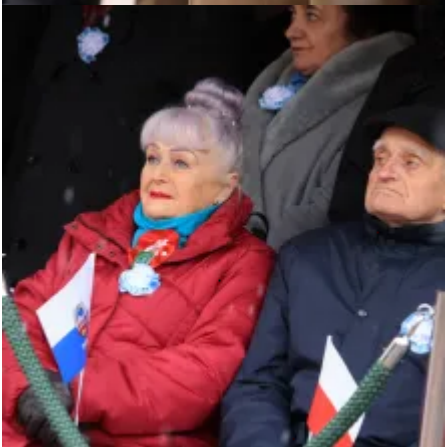

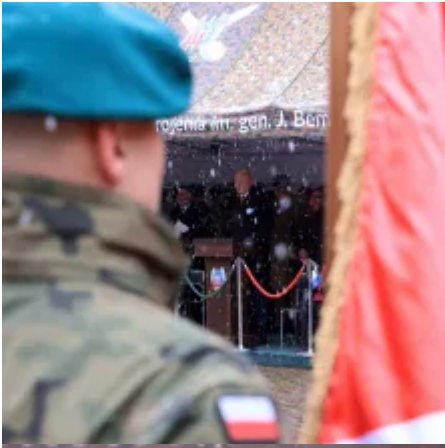

Zdj. Sławomir Kowalski

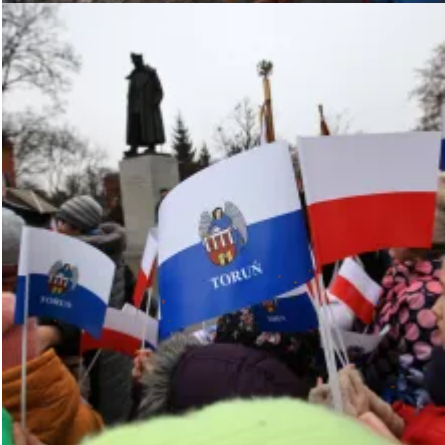

Ludność zgótowała wojskom gorące powitanie. Jak pisze w swoim opracowaniu Arkadiusz Skonieczny (<https://toruntour.pl/4897/polska-odzyskuje-pomorze>), wieczorem i w nocy z 17 na 18 stycznia 1920 r. toruńscy Polacy przystąpili do dekoracji miasta, budowali bramy powitalne. Od kilku przejściowych tygodni nad porządkiem i bezpieczeństwem czuwała polska Straż Ludowa, zapobiegając ewentualnym ekscesom narodowościowym.

Ostatni oddział niemieckiego garnizonu opuścił Toruń ok. godz. 8.00 rano 18 stycznia z koszar na Rudaku. Toruń w godzinach porannych był jeszcze niemiecki, a po południu miał już polskie oblicze. Ok. godz. 14.00 pierwsze oddziały polskie pojawiły się na Podgórzu i weszły na dworzec kolejowy (dziś Toruń Główny), gdzie zostały powitane przez starostę powiatu toruńskiego, Adama Czarlińskiego. Następnie mostem przez Wisłę przejechały pociągi pancerne "Boruta" i "Wilk". Po upewnieniu się, że most nie jest zaminowany, rozpoczęło się wkraczanie do Torunia oddziałów polskich.

Miasto urodzin Mikołaja Kopernika, historycznie jeden z najważniejszych ośrodków miejskich I Rzeczypospolitej, było już wtedy wyznaczone na stolicę województwa

pomorskiego. Pierwszym wojewodą został polski działacz, prawnik Stefan Łaszewski (1862–1924). Sam uroczysty pierwszy akt przejęcia władzy przez Polskę w dniu 18 stycznia wiązał się z oficjalnym mianowaniem na prezydenta miasta aktywnego działacza polskiego, prezesa Polskiej Rady Ludowej Ottona Steinborna.

Uroczystą defiladą ulicami Piastowską, św. Katarzyny, Szeroką, oddziały przeszły w kierunku Rynku Staromiejskiego. Niemieckie władze miejskie zebrały się w Ratuszu Staromiejskim. Dotychczasowy nadburmistrz Torunia, dr Arnold Hasse wyraził życzenie, aby dotychczasowe osiągnięcia niemieckich mieszkańców Torunia w dziedzinie kultury były kontynuowane już pod polskim władztwem. Przekazując władzę Otto Steinbornowi stwierdził, że Toruń, stare miasto krzyżackie i hanzeatyckie przechodzi bez walki w ręce polskie.

Wkrótce na wieży głównej i wieżyczkach narożnych Ratusza pojawiły się godła i sztandary narodowe polskie. Punktem kulminacyjnym było przemówienie gen. Skrzyńskiego z balkonu w ryzalicy Ratusza Staromiejskiego, skierowane do zgromadzonych w Rynku mieszkańców i oddziałów wojskowych. Na zakończenie orkiestra wojskowa odegrała hymn polski, a oficjalne uroczystości zakończyło Te Deum we wszystkich kościołach toruńskich.

Do Torunia już po dwóch dniach od wkroczenia wojska polskiego, przybyli przedstawiciele Urzędu Wojewódzkiego Pomorskiego. Początkowo siedziba urzędu wojewódzkiego mieściła się przy ul. Słowackiego 15, wkrótce została przeniesiona do gmachu dawnej szkoły przemysłowo-handlowej przy Fosie Staromiejskiej (obecnie Collegium Maius UMK).

Dopełnieniem obchodów związanych z przejęciem władzy w Toruniu przez Polskę była uroczystość ku czci generała Hallera, który przybył do Torunia 21 stycznia. Po powitaniu przez wojewodę Łaszewskiego przejechał konno z dworca Toruń Miasto na Rynek Staromiejski, gdzie generał złożył wieniec pod pomnikiem Mikołaja Kopernika, a następnie z balkonu Ratusza Staromiejskiego wygłosił przemówienie do mieszkańców miasta. Poza przemówieniem samego dowódcy Frontu Pomorskiego zorganizowano także uroczystą mszę świętą z kazaniem ks. Józefa Wysińskiego. W pierwszą rocznicę wkroczenia wojsk polskich do Torunia i przejęcia władzy przez Polaków, generał Haller otrzymał tytuł honorowego obywatela Torunia.

Zdjęcia archiwalne z czasu odzyskania niepodległości i wkroczenia do Torunia armii polskiej pod wodzą gen. Józefa Hallera z archiwum śp. dra Tadeusza Zakrzewskiego, toruńskiego kolekcjonera i badacza dziejów miasta: <https://www.torun.pl/galeria->

[zdjec/rok-1920-w-toruniu](#)

- [Powrót](#)
- [Udostępnij na: X](#)
- [Udostępnij na: FB](#)
- [Drukuj](#)
- [PDF](#)